

notes

internacionals

CIDOB

66
GENER
2013

CINQUENA GENERACIÓ DE LÍDERS DE LA XINA: Puny de ferro en guant de vellut

Seán Golden, investigador sènior associat, CIDOB

Després de viure un any de dramàtics escàndols polítics —l'afer Bo Xilai, el fatal accident del Ferrari del fill d'un aliat pròxim a Hu Jintao, la desaparició inexplicada de Xi Jinping durant dues setmanes del mes de setembre, el debat sobre la supressió de referències a Mao Zedong de l'informe polític— i també de retards imprevistos en la seva organització, el 18è Congrés nacional del Partit Comunista Xinès va escollir un nou comitè central, un politburó i un comitè permanent. La *mise en scène* va resultar molt clàssica i cartesiana, però el que està passant entre bambolines potser no acaba d'encaixar amb la imatge de rectes files interminables de membres del partit, fidels i disciplinats, tots ben iguals a ulls occidentals.

Xifres, cronologies i afiliacions

El Comitè Central del 2012 consta de 205 membres —un resultat igual que el del Congrés nacional del 2007. Van ser escollits per 2.270 delegats del Congrés nacional pertanyents a quaranta circumscipcions (57 dele-

gats més i dues circumscipcions més que en el 17è Congrés nacional, del 2007). Només deu membres del Comitè Central són dones (el 2007 n'hi havia tretze) i només deu pertanyen a minories nacionals (en comptes dels setze del 2007). A banda, el politburó del Comitè Central continua tenint vint-i-cinc membres (només dues dones, sense minories, si bé hi ha un membre mongol en el secretariat paral·lel). El Comitè Permanent, que va incrementar el seus membres de set a nou l'any 2002 per concedir més espai a la representació de faccions contraposades, ha estat reduït per passar novament de nou a set

(tots homes, sense minories). Cada membre és responsable d'importants funcions governamentals. Les que han estat reduïdes inclouen la disciplina i les promocions del Partit.

Un dels aspectes més significatius de la renovació del lideratge del Partit-estat el constitueix el fet que la meitat de Comitè Central ha estat substituït gràcies a la política del Partit que exigeix que els líders cedeixin el càrrec a partir dels seixanta-cinc anys. (Una cosa similar ocorrerà el 2017, quan cinc dels set membres del nou Comitè

El 18è Congrés nacional del Partit Comunista Xinès ha substituït la meitat dels membres del Comitè Central.

Ha arribat al poder la generació de la Guàrdia Roja, nascuda després de la proclamació de la República Popular de la Xina el 1949.

S'ha produït una intensa lluita interna entre els fills dels veterans revolucionaris (*taizidang*) i els meritòcrates que han accedit al poder a través dels processos de selecció del Partit (*tuanyai*).

Els *taizidang* promouen la liberalització per tal de generar major riquesa; els *tuanyai* fomenten la redistribució de la riquesa per combatre la desigualtat social.

Els resultats del 18è Congrés Nacional tendeixen a indicar que la facció dels *taizidang* està guanyant la lluita.

Hi ha signes de canvi polític a la Xina: les xarxes socials permeten que la gent s'organitzi i publiqui informació que els mitjans oficials oculten.

Permanent hauran de renunciar al seu lloc; s'esdevindrà, aleshores, la veritable renovació de la cúpula dirigent.) Els *hong er'dai* 红二代, la segona generació de rojos, ha arribat al poder. Es tracta de la generació dels guàrdies rojos, aquells que van néixer després de la fundació de la República Popular de la Xina el 1949. Aquests inclouen els *guan er'dai* 官二代 (segona generació/fills dels quadres del Partit) i els *fu er'dai* 富二代 (segona generació/fills dels rics) però potser no els *qiong er'dai* 穷二代 (segona generació/fills dels pobres). Si bé la població en general pot estar dividida entre les generacions anterior i posterior al 1949, el lideratge ha estat caracteritzat per les cinc marcades per Mao Zedong (1893-1976), Deng Xiaoping (1904-1997), Jiang Zemin (1926), Hu Jintao (1942), i, ara, Xi Jinping (1953).

L'informe polític de Hu Jintao va acabar amb les esperances que es produís una obertura immediata en el front polític. Va defensar les polítiques dutes a terme durant el seu mandat de deu anys i va apel·lar explícitament al Partit perquè seguís pel camí definit pel «Pensament de Mao Zedong», com també per la «Teoria de Deng Xiaoping», per les «Tres Representacions», de Jiang Zemin, i per la seva pròpia «Societat en harmonia» i «Desenvolupament científic». Independentment del que hagués pogut escriure en el passat, el «Pensament de Mao Zedong

La caiguda de Bo Xilai i del seu «Model Chongqing» (que va ressuscitar el maoisme igualitari i el fervor ideològic com a alternatives al model neoliberal que ha dominat les interpretacions actuals de «la reforma i l'obertura») ha deixat molts d'aquests fills de Yan'an sentint-se orfes ideològics davant la victòria aparent de la facció de Xi Jinping (malgrat que comparteix amb ells la seva extracció social).

» ara significa l'adaptació de qualsevol política a les circumstàncies històriques, socials, econòmiques o polítiques xineses: les característiques xineses. La «Teoria de Deng Xiaoping» significa reforma (econòmica, no política: incentius a la productivitat, privatització d'empreses estatals, liberalització controlada del mercat) i obertura (econòmica, no política: permisos a la inversió estrangera directa, abandonament de l'autarquia maoista). La doctrina de les «Tres Representacions», de Jiang Zemin, autoritza els capitalistes a fer-se membres del Partit Comunista Xinès i preveu una forma de propietat privada en els estatuts d'un partit el nom del qual significa, en xinès, *Partit de la Propietat Col·lectiva*. La «Societat en harmonia» de Hu Jintao promou la redistribució de la riquesa, mentre que el seu «Desenvolupament científic» fomenta una millor gestió mediambiental i el desenvolupament sostenible. Cada un d'aquests líders ha intentat sumar algun element doctrinal o teòric als estatuts del Partit per preservar així el seu llegat i el seu lloc en la història. Hu no ho va aconseguir en els seus primers cinc anys, però ho ha aconseguit ara (això pot ser el resultat d'una negociació: més poder immediat per a Xi Jinping i major representació per als seus partidaris a canvi de formalitzar el llegat de Hu Jintao i la inclusió d'alguns dels seus adeptes en el politburó). En el

decurs dels dos darrers anys, el primer ministre sortint, Wen Jiabao, va realitzar «set apel·lacions per a la reforma política» en discursos que van ser censurats pels mitjans oficials del Partit; però l'informe polític de Hu Jintao no va fer concessions a la insistència de Wen Jiabao sobre la necessitat d'una reforma política que garantís els drets civils de les persones i la limitació del poder del Partit. Wen va advertir en diverses ocasions que la manca d'una reforma política podria debilitar el Partit-estat, però en els seus deu anys com a primer ministre no va poder (o no va voler) introduir cap canvi significatiu.

Lluita interna i statu quo

Sabiem que s'estava produint una dura lluita interna en el Partit entre els *petits prínceps* (太子党 *taizidang*), fills dels veterans revolucionaris, de l'aristocràcia o *nomenklatura* del Partit, i els *meritòcrates*, que havien assolit el poder a través del procés d'avaluació i selecció del Partit, començant per la seva pertinença a la Lliga de les Joventuts Comunistes (团派 *tuanpai*). Sabíem que els primers havien estat educats per creure que eren els legítims hereus del poder, i que molts d'ells s'havien fet rics gràcies a les seves xarxes de contactes amb l'aparell del

poder, mentre que els segons tendien a provenir de famílies més humils i van haver de demostrar els seus èxits millorant el nivell de vida de les províncies de terra endins (províncies que han de competir en condicions desiguals amb les de la costa oriental, on els *taizidang* tendeixen a governar).

Els *taizidang* promouen l'eficiència a través de la liberalització de l'economia de mercat amb l'objectiu de generar més riquesa: la creació d'una «so-

cietat modestament pròspera». Els *tuanpai*, per la seva banda, promouen la igualtat a través de la redistribució de la riquesa per tal de combatre la desigualtat social i proporcionar poder adquisitiu a les persones que viuen al camp (la qual cosa és un requisit imprescindible per a l'establiment d'un veritable mercat de consum domèstic i per a la protecció de l'economia xinesa de les turbulències del capitalisme global): la creació d'una «societat en harmonia». Els resultats del 18è Congrés Nacional condueixen a pensar que la facció dels *taizidang* està guanyant la lluita (compten amb cinc dels set membres del Comitè Permanent).

Els *taizidang* són les estrelles de la segona generació de revolucionaris. Alguns d'ells han format una associació coneguda com la *Germania dels exalumnes dels Fills de Yan'an*. Yan'an va ser el lloc de la província de Shaanxi des d'on Mao Zedong va conduir la Llargua Marxa i es coneix com el *bressol* de la revolució comunista xinesa, on, a través de la seva experiència revolucionària, es van forjar els veterans líders revolucionaris de la primera generació. Per a molts dels seus simpatitzants, com ara Bo Xilai (nascut el 1949), actualment caigut en desgràcia, el lideratge del tàndem Hu Jintao-Wen Jiabao de la darrera dècada

ha resultat massa tímid, i reclamen una reforma política més radical. La seva retòrica, tal com la de Bo, està farcida d'ecos de la Revolució Cultural maoista. El seu guru és Zhang Musheng, qui defensa una nova democràcia per salvar el Partit Comunista Xinès: «Només el Partit Comunista Xinès pot salvar la Xina; només la *nova democràcia* pot salvar el Partit Comunista Xinès.» Aquesta *nova democràcia*, que combinava aspectes del socialisme i del capitalisme, a la qual es refereixen és un terme d'ús comú abans del 1949, un terme que el mateix Mao Zedong utilitzava abans que la revolució es radicalitzés entre el 1956 i la seva mort el 1976. Van redactar una proposta oberta per al 18è Congrés nacional en la qual demanaven reformes polítiques en la composició i l'elecció del Comitè Central i del Comitè Consultiu del Congrés Nacional del Poble. Els fills de Yan'an rebutgen les etiquetes de *taizidang* i de *hong er dai*, i es diferencien del corrent de la Nova Esquerra que demana justícia social i redistribució de la riquesa (amb el suggeriment que el rol principal d'un partit polític leninista que ha abdicat de la planificació centralitzada de l'economia a favor de les forces del mercat ha de garantir la justícia social). *La caiguda de Bo Xilai i del seu «Model Chongqing» (que va ressuscitar el maoisme igualitari i el fervor ideològic com a alternatives al model neoliberal que ha dominat les interpretacions actuals de «la reforma i l'obertura») ha deixat molts d'aquests fills de Yan'an sentint-se orfes ideològics davant la victòria aparent de la facció de Xi Jinping (malgrat que comparteix amb ells la seva extracció social).*

Hi ha espai per al canvi polític?

La defensa de l'obertura política per part de Wen Jiabao va ser contestada vehementment per Wu Bangguo, el segon membre de major rang del Comitè Permanent sortint i president del Congrés Nacional del Poble (Wen se situava en el número tres, mentre que Hu Jintao ocupava l'u), que va proclamar els *cinc nos*: «La Xina no instaurarà la regla de l'alternança de partits (1); no permetrà la diversitat d'ideologies orientadores (2); no instaurarà la separació de poders (3) ni el sistema bicameral (4); no practicarà la privatització [de la propietat] (5)». Deng Xiaoping també es va oposar a la separació de poders i l'informe polític de Hu Jintao va continuar en aquesta mateixa línia de negació.

Malgrat la intransigència de la vella guàrdia i de la caiguda de Bo Xilai, s'aprecien signes de canvi polític a la Xina. L'existència de les xarxes socials ha fet possible que la gent s'organitzi i que publiqui informació que els mitjans oficials intenten contenir. Tot i els importants esforços de l'enorme tallafocs (denominat en anglès *the Great Firewall of China* en referència a la Gran Muralla xinesa) instaurat per controlar Internet, els *ciutadans de la xarxa* xinesos troben vies per eludir el control de l'Estat. Kaiser Kuo, portaveu de Baidu, el motor de cerques més popular de la Xina, ha declarat: «Estem veient com veritablement per primer cop els *vells cent noms* [la gent del carrer] estan essent capaços d'articular les seves idees en una mena d'esfera pública. Les seves veus ara són escoltades, si més no, en el ciberespai. I això ha acabat funcionant com una espècie d'esperit públic, cosa que la Xina mai ha tingut en la seva llarguíssima

història. Crec que es tracta d'un fet totalment sense precedents, i que ha donat als líders de la Xina un punt de contacte amb els sentiments dels ciutadans del carrer que potser hagi fet que el seu lideratge hagi esdevingut més sensible, més deliberatiu, més participatiu que abans.» Hi ha evidències que la protesta social provoca canvis en les polítiques en matèries com ara els permisos de residència, la planificació familiar o les qüestions mediambientals. S'han produït amb molt d'èxit, per exemple, un seguit de protestes contra fàbriques químiques properes a barris residencials, la qual cosa representa l'aparició, entre les noves classes mitjanes xineses, de la síndrome NIMBY —Not In My Back Yard—no al meu pati del darrere— ben coneguda a Occident.

Una de les estrelles ascendents de la nova generació és Wang Yang (1955), fins fa poc secretari general de la província de Guangdong (Canton). Forma part del politburó, i encara que no va aconseguir entrar en el Comitè Permanent, està ben situat per esdevenir-ne membre en el 2017 i podria ser nomenat vicepresident aquesta primavera. Per a alguns comentaristes ell és la «gran esperança liberal», però la seva trajectòria com a reformista és irregular. D'una banda, va negociar amb èxit l'incident de Wukan de finals del 2011 en el qual la gent del poble

Les noves regles posades en marxa per Wang Yang han liberalitzat el procés de construcció d'una societat civil emergent en el marc del que ara ja es coneix com el model Guangdong, una nova alternativa a l'estatu quo defensat en l'informe polític de Hu Jintao.

va fer fora els seus líders del govern local i del Partit per abús de poder i va constituir el seu propi govern provisional, que va ser reconegut com a legítim per Wang Yang. De l'altra, el 2011 va intervenir per evitar un conjunt d'iniciatives de la societat civil a Guangdong. Però cap a finals del 2011, les normes de registre per a *organitzacions de masses*, incloent-hi associacions, federacions i entitats de voluntariat social properes al govern, es van relaxar, i, des del juliol del 2012 les organitzacions socials ja es poden registrar en el Ministeri d'Assumptes Civils sense la necessitat del patrocini d'una institució governamental. Anteriorment, totes les organitzacions socials havien de comptar amb un patró oficial.

Les noves regles posades en marxa per Wang Yang han liberalitzat el procés de construcció d'una societat civil emergent en el marc del que ara ja es coneix com el *model Guangdong*, una nova alternativa a l'estatu quo defensat en l'informe polític de Hu Jintao. Tot i així, el que ja s'anomena *reforma del sistema social* encara es troba subjecte a una «gestió social», i la manca d'una autèntica autogovernança social impedeix encara el desenvolupament d'una veritable societat civil la terminologia de la qual resta encara en procés d'evolució entre els pensadors xinesos, els quals encara es refereixen al concepte com a *societat ciutadana*, o *societat informal*, *no oficial*, o *folk* —del poble. Al mateix temps, dirigents conservadors del Partit com Zhou Benshun adverteixen que la «societat civil és una trampa occidental» dissenyada per acabar amb el Partit-estat (tal com va ocórrer a l'Europa de l'Est).

Liberalització o redistribució

Sabiem que Xi Jinping, el nou número u, és un *taizidang* i un aliat de l'antic líder Jiang Zemin (que defensa la liberalització econòmica), i que Li Keqiang, el nou número dos, és un *tuanpai*, un aliat de l'antic líder Hu Jintao (que defensa la redistribució), però el que no sabem és qui guanyaria la lluita per col·locar un major nombre dels seus partidaris en les altes instàncies del poder. Ara ja en sabem més.

L'informe polític del president sortint Hu Jintao defensava l'ortodòxia i la continuïtat del seu mandat de deu anys i va refredar les apel·lacions a la reforma política al mateix temps que reconeixia el gran perill que significa la continuïtat de la corrupció en el Partit. I aquesta és la clau. La prioritat número u del Partit és conservar el poder. La número dos és modernitzar el país i millorar el nivell de vida de la gent. La primera de les prioritats condiona qualsevol intent d'introduir canvis significatius en la manera en què el país és governat. L'estabilitat i el control que el Partit-estat asseguruen, en promouen la segona.

La prioritat número u del Partit és conservar el poder. La número dos és modernitzar el país i millorar el nivell de vida de la gent. La primera de les prioritats condiona qualsevol intent d'introduir canvis significatius en la manera en què el país és governat. L'estabilitat i el control que el Partit-estat asseguruen, en promouen la segona.

La reducció del Comitè Permanent del politburó de nou a set membres (cinc dels quals són *taizidang*), ha de significar una victòria per a Xi Jinping, qui ja ha estat nomenat president de la Comissió Militar, la veritable font de poder. Tal com va escriure Mao Zedong «el poder polític neix de la recambra d'una pistola». També va dir que el Partit ha de controlar la pistola i mai la pistola controlar el Partit. S'havia especulat anteriorment que Hu Jintao mantindria aquest càrrec dos anys més, tal com va fer Jiang Zemin quan Hu va esdevenir el número u. Aquest mes de març, però, Xi s'ha convertit en el president de l'Administració de l'Estat, i així consolida, aparentment, el seu control sobre els tres pilars del poder (el Partit, l'Estat i l'Exèrcit). En vista de tot això, sembla bastant clar qui està guanyant la lluita pel poder.

La retòrica i l'estil de Xi Jinping són més frescos i més populistes que els de Hu Jintao. En el seu discurs d'investidura va subratllar un detall que podria indicar la seva predisposició a obrir la porta una mica més a la reforma política quan va dir: «Dintre del Partit hi ha molts problemes que cal encarar, especialment problemes de corrupció i acceptació de suborns per part de membres del Partit i de funcionaris, la pèrdua de contacte amb el poble, un èmfasi desmesurat en les formalitats i la burocràcia, i altres assumptes.» La referència a l'*èmfasi desmesurat en les formalitats i la burocràcia* podria anar en la mateixa línia que la liberalització de la *construcció social* que Wang Yang ha permès a Guangdong.

Xi va prometre «millor escolarització, feines més estables, ingressos més satisfactoris, una seguretat social més fiable, nivells més alts d'atenció sanitària, unes condicions d'habitatge més confortables i un entorn natural més bonic», la qual cosa podria respondre a la necessitat de mostrar-se molt sensible a les qüestions que preocupen les persones (un aspecte també del «Desenvolupament científic» de Hu Jintao). Part del debat polític intern en el Partit es refereix al fet de si és el poble qui delega poder al Partit (i podria, en conseqüència, retirar-li'n si no queda satisfet, a la manera de Thomas Hobbes, John Locke o Abraham Lincoln) o de si, al contrari, ha de ser sempre el Partit qui tuteli el poble (seguint Karl Marx, Vladimir Lenin, Mao Tse-tung i Deng Xiaoping). Però també va dir que «per forjar ferro, cal ser fort un mateix». Això sona sospitosament similar a la crida de Mao Zedong perquè els guàrdies rojos es «forgessin» a si mateixos en el «gresol de la revolució».

Xi va començar dient: «Tenim tots els motius per estar orgullosos.» Uns dies després va dir que compartia el *somni xinès* («assolir el gran rejuveniment de la nació xinesa... en els temps moderns») i va afegir que «nosaltres, aquesta generació de comunistes, hem

de recollir el que ens ha estat llegat pels nostres predecessors com a punt de partida per seguir endavant, cap al futur».

Una recent novel·la de ciència ficció situada en un futur molt proper, *Anys de prosperitat*, (*盛世中国 Shengshi Zhongguo*; literalment, *Xina naixent*) escrita per l'autor de

Hong Kong, Chan Koonchung, descriu la política de satisfacció de les necessitats de la gent, amb la desviació de l'atenció del poble cap a la millora del seu nivell de vida —i la creació d'una societat en harmonia—, i l'aparició d'un populisme nacionalista amb tics militaristes, en el context d'una utopia tipus *Un món feliç* (per a molts comentaristes, és un paral·lelisme millor per a la República Popular de la Xina que 1984). Prohibida al país, però fàcil de trobar, la novel·la ofereix un retrat de la nova generació de líders sobre el qual paga la pena reflexionar.

Sembla que el model Guangdong hagi servit per superar la prova de resistència més recent a la fortalesa del Partit, organitzada per molts periodistes i mitjans de comunicació xinesos que van protestar contra la censura exercida pels caps de propaganda del Partit sobre l'eloqüent diari *Southern Weekly*. A Hu Chunhua (1963), substituït de Wang Yang com a secretari del Partit a Guangdong i nou aspirant al títol de *progressista emergent*, li ha estat permesa, de moment, l'aplicació d'una solució liberal al conflicte.

Si, potser el nou estil i el discurs de la *cinquena generació* de líders, fruit de la *segona generació de rojos*, representa un puny de ferro en un guant de vellut, o bé la cara humana del Partit-estat, el temps ho dirà.